

**PROF. CONSTANȚA DIMITRIU – CONTRIBUȚII LA CERCETAREA
PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC DIN MOLDOVA
ÎN PERIOADA INTERBELICĂ**

*Ludmila BACUMENCO-PÎRNĂU, dr.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău*

În comunicarea de față, ne propunem creionarea portretului academic al prof. Constanța Dimitriu, care în anii '30 ai secolului trecut a avut preocupări constante pentru identificarea și studierea materialelor arheologice atât din stațiuni preistorice, cât și din unele așezări medievale din Moldova. În perioada dintre cele două războaie mondiale, pe întregul teritoriu al Moldovei se întetesc vizitele de documentare la diferite monumente istorice, recunoașterile de teren și sondajele arheologice, și totodată sunt efectuate importante săpături arheologice, precum cele de la Cetatea Albă. Alături de cunoscuți arhiviști, geografi, pasionați de „antichități” și istorici, cum ar fi Ștefan Ciobanu, Paul Gore, T. Porucic, Nicolae N. Moroșanu, Ion N. Moroșanu ș.a., Constanța Dimitriu se implică pregnant în studierea vestigiilor arheologice basarabene.

Drept mărturie a cunoașterii temeinice a descoperirilor arheologice referitoare la preistoria Moldovei, este recenzia publicată în anul 1933 în revista *Arhivele Basarabiei*, în care Constanța Dimitriu face o analiză a lucrării lui Nicolae N. Moroșanu asupra problemei „miocenului și locul său în cronologia pleistocenului în Basarabia”, arătând și erorile din lucrările arheologului C. Ambrojevici combătute

de către N. N. Moroșanu. De asemenea, menționăm valorificarea de către Constanța Dimitriu a colecțiilor de artefacte din diferite epoci istorice (paleolitic, neolitic și eneolitic, antichitatea târzie și medievală), adunate de prof. T. Porucic, „unul dintre iscoditorii neobosiți ai trecutului Basarabiei”, și expuse o vreme la Muzeul de Etnografie din Chișinău.

În studiul publicat în 1934, în *Arhivele Basarabiei*, au fost descrise și ilustrate materialele arheologice (piese de silex, fragmente ceramice, scoici etc.), descoperite în stațiunea de la Ciuciulea (Bălți), pentru care găsește analogii în siturile de la Ruginoasa (jud. Iași), Drăgușeni (jud. Suceava) și de la Funduri (Bălți). Un alt lot de artefacte prezentate de Constanța Dimitriu cuprinde, în mare parte, fragmente de vase descoperite „întâmplător, fără săpături sistematice” în cuprinsul sitului medieval de la Costești (raionul Ialoveni) de pe valea Botnei, unde, în același an, T. Porucic efectuase primele săpături arheologice și despre care afirmă că „a găsit un oraș întreg îngropat în pământ”. Acest lot de materiale, atribuit greșit atunci civilizației grecești de către T. Porucic și C. Dimitriu, ne interesează în mod special. După cum s-a confirmat mai târziu prin săpături arheologice, artefactele descoperite în situl din valea Botnei aparțineau unei așezări urbane de mari dimensiuni, a cărei istorie începe cu a doua jumătate a secolului al XIII-lea și până secolul al XIV-lea. Astfel, avem mărturia unor preocupări speciale în această perioadă pentru reconstituirea istoriei unui oraș, pe care îl cunoaștem astăzi ca fiind unul dintre cele două centre urbane de la granițele apusene ale Hoardei de Aur, alături de Șehr al-Gedid/Orheiul Vechi, cu emisiune monetară proprie și având raporturi comerciale cu alte orașe ale imperiului mongol de pe Volga Inferioară, din Crimeea, Horezm ș.a.

În lucrările postbelice referitoare la siturile arheologice din spațiul dintre Prut și Nistru, aparținând arheologilor sovietici, nu am mai întâlnit referințe la contribuțiile prof. Constanța Dimitriu, ceea ce ne-a determinat să ne extindem preocupările în vederea acumulării de noi informații privind destinul acestei cercetătoare din perioada interbelică, al cărui nume pare a fi dat uitării.

** Comunicarea este realizată în cadrul proiectului „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval din Republica Moldova – CVPAM”, cifrul 20.80009.1606.06, implementat de către Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.*